

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 23. У Сомбору 15. Декембра 1868. Год. X.

Божие Заповѣди.

(Нѣколко лекция из Катихизиса у Ш. разреду Народне школе.)

ШЕСТА ЗАПОВѢД.

„Не оубиј.“

„Не уби!“

Шта забранює Бог у шестој заповѣди?

У шестој заповѣди забранює Бог убиство то ест одузимањ и прекраћивањ живота.

Кои грѣси понавѣше доводе люде до убиства?

До убиства доводи люде понавѣше завист, злоба, пакост, гнѣв, ярост, освета, пиянство, непоштене желѣ, неваляло владањ и грамзењ за туђим иманѣм. — Сви ови пороци кадри су човѣка на многа друга најгора невалялства, па и на само убиство навести, с тога се и они забранюю у овој Божој заповѣди, као што читамо у Св. Писму:

„Всакъ ненавидѣи брата своѣго чловѣкоубица ест.“

„Сваки кои мрзи на брата свога убица е людски“ (1. Иоан. 3. 15.)

„Всака горестъ и гнѣвъ и яростъ и вопль и хубленіе да ѿметса ѿ васъ.“

„Свака горчина и гнѣв и лютина и вика и хула нека се узме од вас. —

Ели кадгод допуштено човѣка убити? Земальским судовима допуштено е убице и друге доказане велике зликовце по правди и закону на смрт осудити и погубити дати, да би се истребило између люди свако невалялство. Ако дакле судне у суду крива човѣка по заслуги и по земальском закону убити даду, то они тим негрѣше. Исто тако негрѣше војници, кои у рату борећи се за отачаство оружаног непријателя нападаю и убиаю, ер они тим само дужност свог позива извршую.

Ели крив онај кои нехотице човѣка убие?

Ко нехотице човѣка убиє, не може се за невиног сматрати, особито ако се убиство из несмотрености њгове догодило, и у сваком случаю нужно є да такав човѣк очисти савѣст свою по уставу св. цркве.

Кои се још случаєви могу сматрати као убиство?

Осим непосредног убиства сматраю се за убиство и они случаєви кои су налик на убиство, и с којима се човѣку о глави ради, а то су:

1. Кад ко на невинога човѣка потвара кривицу и казни га премда му є невиност њгова позната;

2. Кад кои човѣк може избавити ближиѣга свог од смрти, а неће да га избави: на примѣр, кад богати пусти да сиромах од глади ил од зиме умре, а неће да му помогне.

3. Кад ко веома жестоко поступа са своим млађима и подчинѣнима, кад их бие, злостави, глађу мори и претераним пословима живот им прекрађує.

4. Кад ко неумереношћу и непоштенѣм своим себи или другима живот прекрађує.

Забранує ли зар шеста заповѣд и саме себи живот прекрађивати?

Доиста забранує шеста заповѣд сваку повреду свог собственог здравља, и прекрађиванѣ живота свог, било то неумереношћу, ярошћу или ма коим другим пороцима, а особито забранує самоубиство, єр Бог нам є дао живот, па он нам га едан има власт и одузети, и живот є наш у Божјој руци, као што нас учи св. Апостол Павао:

„Никтоже ко насъ себѣ живеть и никтоже себѣ оумираеть. Аще ко живемъ Господеви живемъ, и аще оумираемъ Господеви оумираемъ. Аще оубо живемъ аще ли оумираемъ Господни смьл.“

„Єр ни едан од нас не живи себи и ни едан себи неумире Єр ако живимо, Господу живимо, а ако умиремо, Господу умиремо. Ако дакле живимо, ако умиремо Господњи смо.“ (Рим. 14, 7—8.)

Има люди, кои желећи опрати свою част и поштенѣ иду на двобой (мегдан), туку се са оним кои их є увредио. Шта нам валя о двобою судити?

Двобой є такође строго забранѣно и законопреступно дѣло; єр тим човѣк излаже и свой живот и живот свог ближиѣг великой опасности. Двобой є дакле убиство и самоубиство. —

Шта є то духовно убиство?

Духовно убиство є кад ко свога ближиѣта на неваляљство

или на невѣрство наводи или саблажнява, те тим проузрокуе, да се овај поквари пропадне и духовно умре. Наводити другога на грѣх ест едан од највећих порока, о коме Спаситељ наш овако говори:

„Иже аще согласитъ единого малыхъ сихъ вѣрующихъ въ ма, оуне естъ емѣ, да веѣситса жерновъ оселскій на быи егѣ и потонетъ въ пѣчинѣ морскѣ.“

„Кои саблазни едного од ових малих, што у мене вѣрую, болѣ би му било, да се обѣси камен воденични о врату нѣгову, и да потоне у дубљину морску.“ (Мат. 18. 6.)

Жалостне примѣре убиства показуе нама свештена повѣстница, ал у нѣой уедно видимо и како пролазе убице и крвници јошт и овога свѣта.

Несрећни Каин из зависти и мрзости, из злобе и пакости убио е с намером свог брата Авеля. — Крв Авелѣва викала е Богу за одмаштенѣ. Каин нигде није имао мира на земљи, савест га е гризла као какав црв, и он е тумарао коекуда као бесомучан, док га едан од унука нѣгових није убио.

Цар Фараон, дао е утаманити многу невину дѣчицу, па како е прошао? Пропао е заедно са присталицама своима у црвеноме мору.

Свирѣпи Авимелех син Гедеонов побио е своих 70 браћа, а нѣга е една жена убила бацивши му на теме комад жрнова камена (Суд. 9).

Свирѣпа царица Језавеля и округни муж нѣн Ахав дали су убити Навутея Језраилѣтина из грамзениа за нѣговим виноградом; па после три године Ахав погине и свинѣ и пси почу крв нѣгову, а безбожну Језавелю непријатељи кроз прозор баце на земљу и коњи е сгазе а пси поеду труп нѣзин. (3. Царст. 21 и 22.)

Цар Ирод дао е потући силну дѣцу само да би могао новорођеног Христа Спаситеља убити, од кога се бојао да ће му царство преузети.

Син Иродов, кои се опет Ирод звао, у пићу дао е поѣћи Јуана Крститеља. —

А најгрозније убиство учинили су старѣшине Јудейске, кад су Христа Спаситеља из зависти и мрзости на смрт предали, вичући: Крв нѣгова на нас и на нашу дѣцу!

Страховите примѣре самоубиства показуе нам св. Писмо, на цару Саулу, кои е одступивши с Божијега пута и чинећи неваљала и неупутна дѣло, пао у очајнѣ и себе убио; —

на Юди Искариотском, кои е Христа Спасителя Юдеима продао за 30 сребрника, а по том из очајња себе обѣсио.

На жалост и повѣстница свѣтска, па и наша народна показуе нам тужне примѣре убиства из гразеня за славом и богатством или из освете. Ал на овога ни онога свѣта убице добро непролазе; крв невино убиених ваине Богу на небо против убице, и проклетство прати сваког крвника пред праведни суд Божиј.

Драга дѣчице! Ми треба да се свагда Бога бојмо, и да се клонимо гразеня за туђим иманѣм, да се клонимо пиянства и неупутних и грѣшних желя, и да се старамо из срѣца нашег искоренити сваку освету, пакост, злобу, завист и ярост; да избѣгавамо сваку свађу, инат, кавгу и тучу, а да Бога молећи у любви братској и у миру са ближњима нашим живимо, Тиме ћемо се сачувати моћи од грешеня против шесте Божије заповѣди.

Кад се у шестой Божіой заповѣди забрануе убиство, то шта нам се у нѣој заповѣда?

„У шестой Божіой заповѣди заповѣда се нама:

1. Да свой собствени живот чувамо поштеним владанѣм, чистим држанѣм тѣла свога, умѣреношћу у елу у пићу, и уздржљивошћу, па чуванѣм од еда, зависти, ярости, злопамтеня и од свию оних порока, кои нам живот прекраћую. У болести пак да искусна лекара зовемо и лечимо се.

2. Заповѣда нам се да чувамо што е више могуће живот и здрављѣ ближњих наших, а особито своих присних сродника и своих подчинѣних службеника, и да ове у болести и немоћи дворимо, да им искусна лѣкара зовемо и лѣчимо их.

3. Да помажемо беднима и невольнима а особито болестним сиромасима и странцима, и да по могућству своје одлакавамо станѣ несрећника.

4. Да са сваким поступамо кротко любавно и уљудно, и да за тим идемо, како би са сваким у миру живили.

5. Да ближњима своима, особито млађима и простіима од себе, добар примѣр у свима врлинама и у свакој честитости даємо.

6. Да и самим злотворима воима праштамо, и да њима и њиховой дѣци добра чинимо.“

О том да смо дужни милостиво поступати с несрећнима людма и сиротињу подпомагати, овако нам говори сам Бог преко пророка Исаие:

„Разрѣшай всякъ союз неправды, разрѣшай вѣдожденіа
 въ насильныхъ писаніи, ѿпѣсти сокрѣщенныя въ свокодѣ, и всякое
 писаніе неправедное раздери. Раздроклай алыщымъ хлѣбъ твой,
 и нищыя безкровныя введи въ домъ твой: аще видиши нага,
 ѿдѣй, и ѿ свойственныхъ племене твоего презри: Тогда
 разверзетса ранъ свѣтъ твой, и исцѣленія твоя скоро возсія-
 ютъ: и предидетъ предъ тобою правда твоя, и слава Божія
 ѿкинетъ тя. Тогда воззовши, и Богъ оуслышитъ тя.“

„Дрещи сваку свезу неправде, руши обвезнице насильныхъ
 писама, одпусти скрушене (пониже, каюће се) у слободу, и
 свако неправедно писмено раздери. Ломи гладными лебац твой,
 и сиромаче без крова уведи у дом твой; ако видиш нага, одѣ-
 ни га, и немой презрѣти племена свога. Тада ће зарана синуги
 свѣтлост твоя, и брзо ће засияти исцѣленѣ твоє, и правда ће
 твоя пред тобом ићи, и слава Божия загрли ће те. Тада ћеш
 призвати, и Бог ће те услышати.“ (Исаиѣ. 58, 6—9.)

На основу овихъ Божіихъ рѣчи, света наша црква призива
 нас да свагда а особито у дане посту и молитви посвећене
 сваку неправду ближњима учинѣну исправити, а уз то сиромаси-
 ма добро чинити постарамо се називаюћи добротинство ду-
 ховнимъ постомъ, с коимъ у свези само може за нас бити спасоно-
 сан пост тѣлесни.

Стихира из Троида што се прве среде укршнѣга поста на
 предосвештаной служби поє овако гласи:

„Погашеса кратіе тѣлеснѣ постимса и дѣховнѣ: ѿложимъ
 всякій союз неправды, разрѣшимъ стропотнаа нѣжданыхъ из-
 мѣненіи: дадимъ алыщымъ хлѣбъ, и нищыя безкровныя
 введемъ въ дома да примемъ ѿ Хрїста Бога велию милосердѣ.“

Како намъ Христосъ Спаситель наочигледно представля дуж-
 ност помагания к ближњима?

Христосъ Спаситель најлѣпше и са свимъ наочигледно пред-
 ставля намъ дужност помагания людемъ у невољи, у притчи о
 милостивомъ Самарянину. (Лук. 10, 30—37) — Из те притче
 види се да є ближњи нашъ сваки човѣкъ на овоме свѣту, кои
 помоћи наше потребує, ма онъ био коє вѣре и закона, и ма
 кога рода и племена. Разбойници они подобни су братоубици
 и првомъ крвнику Каину. Свештеник и Левит незаузимаю се за
 невольника, него су нехатни и немилостива срдца на пролазе
 покрай нѣга, и они дакле са своє нехатности и нечовѣчности
 грѣше противъ шесте Божіе заповѣди, а Самарянинъ служи намъ
 за примѣръ праве и чисте, паметне и поштене, дѣлательне, с по-

жртвованѣм и самопрегорованѣм скопчане, постојане и неуморне любви ка ближнѣму. На овог дакле милостивог Самарянина валя се и нама у свакој прилици угледати и сиромашне и стране болнике, кои нигдѣ никога свога немаю, дворити, а свакоме човѣку што е више могуће добра чинити.

За добре примѣре могу нам служити још:

Прекрасни Јосиф син Јакова Патријарха кои е у време родних година скупљао пшеницу и нѣме многу сиротињу у време глади зарано;

Кћи фараонова, која се смилувала на малог Моеся, те га из воде извадити, одражити, лѣпо васпитати и изучити дала.

Цар Давид, кои се смилувао на гонителя свог Саула, па га нис хтѣо убити, кад му е овај у руци био (1. Царст. 26).

Товит, кои е ранио гладне и одевао наге — сународнике своје у робству Асирском (1, 19 и 20). —

Свети Никола избавио е од смрти три невина човѣка у Плакомату, и она три царева войводе што су код цара Константина невино облагани били.

Свети Никола, кои помагаше утоплѣницима и избављаше их од смрти и т. д.

Св. Јоан Милостиви кои заранљиваше сиротињу.

Св. Стефан Штиљановић кои у време глади раздаде сиротини рану Бога ради (види Огледало хр. добродетели).

Како нам Христос Спаситель препоручуе да поступамо према злотворима?

Христос Спаситель препоручуе нам да любимо и наше злотворе, да благосиљамо и оне кои нас куну, да чинимо добро и онима кои нас мрзе, и да се Богу молимо и за оне кои нас вређаю, злоставе и гоне. То све препоручуе нам Спаситель наш овим рѣчма:

„Любите враги ваша, благословите клеветника вы, докко творите ненавидимых вамъ, и молитесь за творящихъ вамъ напасть и изгоняющихъ вы: такъ да будете сынове Отца вашего, иже есть на небесахъ, такъ солнце свое сѣяетъ на злыхъ и благихъ, и дождитъ на праведныхъ и неправедныхъ.“ (Мат. 5. 44—46.)

Ко нам е оставио најкраснији примѣр како валя злотворима праштати? Најкраснији примѣр праштања злотворима оставио нам е сам Христос Спаситель, кои се на крсту за убице своје Богу молио, а тако е чинио по примѣру и науди Спасительство и св. Стефан првомученик кой се молио Богу на самрти

својој за оне, кои га каменѣм убияху. Тако су чинили и многи Христови мученици и Исповѣдници.

СЕДМА ЗАПОВѢД.

„Не прелюбкы сотвори.“

„Не чини прелюбе.“

Драга дѣцо моя! У седмой заповѣди заповѣда Бог да муж и жена међу собом у любви живе, да едно другог пазе, и да едно другом вѣрни буду, а уз то свима нама заповѣда да чисто и поштено живот свой проводимо и да се клонимо свакога непоштена и неваљалства, и свега онога што би нас на грѣх навести могло.

Шта заповѣда Бог у седмой заповѣди оженѣнима у удатима?

А шта заповѣда свима нама? —

О дужностима мужа и жене овако говори свето писмо:

„Мѡжје люките своа жєны љакоже и Хрїстосъ возлюбї Церковъ и себе предаде за ню. —

Такъ должнї сѣть мѡжїе люкити своа жєны љако своа тѣлеса люкати во свою жєнѣ себе самага люкитъ.“

„Мужеви! любите своє жєне као што и Христос любї цркву и себе предаде за ню. — Тако су дужнї, мужеви любити жєне, своє, као своя тѣлеса; ер кои любї свою жєну, себе самага любї.“

„Жєны своимъ мѡжемъ повинѣтєса љакоже Господѣ: занє мѡжъ глава сѣть жєны, љакоже и Хрїстосъ глава цркве, и гонї сѣть спаситєль тѣла.“

„Жєне! слушайте своє мужеве као господа; ер є муж глава жєни као што є и Христос глава цркве и он є спаситєль тѣла. (Ефес 5, 25 и 22, 23.)

Ко грѣши против седме Божїе заповѣди? Против седме Божїе заповѣди грѣше сви они, кои се непоштено владаю, кои се скитаю и нечисто живе и друге люде на неваљали и непоштени начин живота наводе.

Да би се ми у поштеном и у чистоти одржати могли дужнї смо се чувати од свега онога што нас на зло навести и срамоту нам и гриоту нанети може, наиме чувати нам се ваљалствена и срамотних речи, пијанства, обєдєна, пѣваня и слушања срамотних пѣсама и читаня књїга у којима се неваљалство хвали и пољшшава. Уз то клонити нам се ваљали свїю оних особа, коє неваљалством своим хоће да нас на непоштенѣ наведу и свїю оних мѣста, гдѣ люди своим неупутним жељама угађаю и непоштен живот проводе. —

Чега нам се дакле ваља чувати да би се у чистоти и у поштеном одржати могли? (исовке, срамотних рѣчи, пиянства, обеденя, слушања и пѣвѣна срамотских пѣсама и читаня неваљалих књига.)

Чега смо се дужни још клонити? (неваљалих места и неваљалих друштва.) —

Тако је, драга дѣцо, клоните се и бежите сваке прилике гдѣ се неваљалство и непоштенѣ чини, и не треба ни да гледате на оно што би вас на непоштенѣ и неваљалство навести и вашу невиност покварити могло. — *)

Слушајте овај савѣт Христа Спаситеља:

„Аще око твоє десноє саблажнѣтъ тѣ, изми є и брзи ѡ себѣ: оунѣ ко ти єсть да погнѣнѣтъ єдинъ ѡ оудѣ твоихъ, а не все тѣло твоє вбѣржемо єбѣтъ въ гнѣнъ огнѣнъ.“

Те речи Христа спаситеља значе на србски ово: „Ако те око твоє десно саблажнява (на зло наводи) ископай га и баци од себе; ер болѣ ти є да погине єдан од удова твоих, него ли све тѣло твоє да буде бачено у накао огнѣни. — (Мат. 5, 29.)

На питањѣ дѣцие: Зар би дакле, ваљало ископати око, што нас на зло наводи? нека учитель овако разјасни те Христове рѣчи: „Дѣцице! овим рѣчима то нам заповѣда Христос да се неповодимо за неваљалим жељама, коє нас на зло наводе. Кои се дакле тврдо одважио и негледати на оно што га саблажнява, и што га на грѣх наводи, тај є већ испунио овај савѣт еванеѣлски и тај ће се лако у поштеном сачувати моћи. В.

Записник.

Вођени у седници збора учительског, у Вршцу дана 16. Октобра 1868. године, под председништвом Пречастног Господина Филипа Трапѣиловић Протопресвитера и окружног управитеља.

Присутни били су од реда свештеничког: Г. Г. Лазар Стојановић, Александар Стојановић, Александар Стојановић, Јессей Панић, Александар Кејгелац, Стеван Чобан, Миша Зарић, Милан Жап, Петар Ђур-

*) Са педагогичког гледишта ние савѣтно дѣци више против прељубочинота и блуда говорити ер тај говор баш могао би их на зло навести, с тога препоручуємо овде учителяма да врло на опрезу буду и да не износе пред дѣцу наименованѣ плотских грѣхова, за коє не треба ни да чују.

чвић, Јован Милутиновић и Вићентије Мартиновић; — од Г. Г. учитеља: Сима Бакић, Никола Илкић, Јован Пандука, Дмитар Аћимовић, Јован Бакић, Милош Велић, Бранко Раић, Миша Стојановић, Гавра Атанасијевић, Филип Милутиновић, Ђорђе Крагујевић, Јован Новак, Тоша Николић, Прока Милошевић, Дмитар Јовановић, Партеније Живановић, Александар Жебелян, Макса Чобановић, Јосиф Јорговић, Јован Поповић и Димитрије М. Бакић јакон и учитељ Вршачки као дѣловођа.

Председник поздрави дошавше на збор с' највећом радошћу и задовољством, видећи све органе школске сакупљене; и после одпојног „Царю небесный“ отвори председник седницу са кратком али езгровитом беседом, разложивши важност и цѣл тога збора, а за тим позове присутну Господу на свойски и заједнички рад.

Прво буде записник прошлог збора прочитан и подписан; затим позове Г. Председник дѣловођу Г. Димитрија Бакић, да прочита програм, кои е одбор за овај збор приредио, а то е овај:

1. Да ли наше саданѣ школске књиге одговараю потреби школској?

2. Ђдно практично предаванѣ из рачуна на паметног и писменог у трокласној школи, и

3. Практично предаванѣ ѣдне лекције из науке гледаня.

Пошто е програм прочитан, позове Г. Председник Г. Г. Учитељ, да на прву точку програма своя миђња и приметбе искажу.

Бранко Раић примѣчава, да втора език: Читанка не одговара потреби школској, и предлага: да би добро било, да се источним нарѣчиєм напише, и да се поѣдини ставови, кои су замиршени и смисао кваре, исправляю.

Јован Бакић слаже се са Раићевим предлогом, но примећуе да Срби у Угарској говоре источним и јужним нарѣчиєм, по том би се дакле и књиге за оба нарѣчия штампати морале, и пита да ли ће виша власт за оба нарѣчия књиге штампати?

Дмитар Аћимовић е зато, да се књиге источним нарѣчиєм штампаю, и вели, да се виша власт умоли за то. — Предлоге прими збор.

Аћимовић предлага, да би нужно било, да се ѣдан стручан човек умоли, да ѣдну школску граматику устрои, која би се деца предавала.

Председник такође е за школску граматику, будући да се са предаванѣм различитих граматика, деца збуною; — зато е и сав збор.

Јован Бакић примљчава и вели, да Буквар не одговара саданшој потреби и предлаже, да се: Почетак Буквара, кои никаким новом начину ученика писанија и читанија не одговара, преиначи, и по новом начину удеси; — предлог овај буде усвоен од збора.

Сима Бакић предлаже да из Буквара, силна она скраћивања речий (титле) изостану, ер забунују децу учитану, и да се такве тек у вишим разредима читају, као у Еванђелију Псалтиру . . . — које су књиге сад без титли. —

Јован Бакић примећује, да се у I. разреду толико из славенског не предузима као досад, но да би доста било, да деца науче добро знаке, и тек на концу године да науче лагано читати.

Председник се слаже са предлози Бакића, кои и од збора буду примљени.

Миша Стојановић примећује, да би добро било јошт коју песму у Буквар штампати. Прима збор. —

Дмитар Бакић предлаже, да се други часловац штампа, и то са крупнијим словима, — ер су у саданшм здраво ситна и предмети су већином погрешно штампани. — Предлог се прима.

Јован Бакић примећује, да је прва језик: Читанки са историским предметима врло сирота.

Дмитар Бакић примећује на оне историске предмете у Читанкама србским, у којима су наименована заслужних људи из туђе историје стављена, и предлаже, да се такви предмети, примерица наших славних мужева, из повјестнице наше, замену. — Предлог се прима од целог збора.

Бранко Рајић примећује на Ђезикословије немачко, и вели, да оно није подпуно за III. разред, по његовом мишњу требало би бити простране.

Ађимовић примећује Рајићу, да то Ђезикословије одговара потреби за III. разред, ер што оскуђва за III. разред, то је у оном за IV. разред подпуно изведено.

Потом слѣдоваху предавања:

Рачун, предавали су Ђорђе Чобановић и Миша Стојановић.

Науку гледанија предавао је Миша Стојановић.

Пошто се рад збора овог завршио, посавѣтује Председник у лепой својој беседи, све присутне органе школске, препоручујући им да увек у братској љубави живе, да у споразумљеном и слогама о напредку народним дѣлају, подпомажући едан другог узаймно, подижући едан другог у уважену и со тим љепи при-

и њр народу давајући, — и само тако моћиће цѣл постићи, и само тим засведочити, да су достойни носіоци великог оног имена, коим их васцели народ зове: т. е.: „Народни учители.“ — и тако са ускликом живо буде збор завршен.

Филип Трандафиловић с. р. окружни управитель и председник. Димитрие М. Бакић дѣловођа.

Еванђеличка Учительска Семинарија у Бѣлицу.

У Бѣлицу у аустриској Слезіи основана е прошле године еванђеличка учительска семинарија са три разреда, и е школом за вештбанѣ приправника у обучавању мале деце одређеном. На издржаванѣ ове семинарије троши се 6000 фр. на годину, од коих 3000 фр. дае еванђеличка задруга Густава Адолфа (друштво за подпомаганѣ и унапређењѣ протестантске цркве и школе, што постои у немачкој); 1700 фр., дае држава из оне државне суме од 50,000 ф. коју е Нѣг. Величество премилостиви цар и краљ наш одредио да се сваке године у помоћ протестантској цркви у аустриским државама издае; 300 фр. дае слезка земальска заклада, а 1000 фр. придодаю еванђеличке обштине у Слезкој.

Учительски збор овог учительништа састои се из управљајућег учителя с платом од 1200 фр. и слободним станом, и четири друга учителя, од коих сваки прима по 1000 фр. годишњѣ плате. На библиотеку и остале потребе завода троши се годишњѣ 800 фр.

Семинарија ова и народна школа, у којој се приправници вештбаю, стои у најтешњој свези. Течай приправнички трае три година, а дечия школа у којој се приправници вештбаю састои се из три разреда, од коих се сваки на два годишња течаја поделюе.

Само најсиромашнији приправници добияю бесплатан стан и огрев у зданију школском, где су зарад тога две собе одређене. По могућству постарано е и за то, да се сиромашни приправници код добродушних породица у Бѣлицу с храном снабдѣваю. —

Учителѣ и управителя бира црквена обштина Бѣличка, која се и за набавляњѣ средства за обучавањѣ старати има. Вр-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ховна управа завода припада Суперинтенденту, коме у дужност спада сваке по године извештај о стану завода и о успеху ученика врховном евангеличком црквеном савету у Бечу достављати. У Семинарију примају се ученици кои су 16. годину живота навршили, и III. реални или IV. гимназијални разред свршили, и кои уз то пред збором професорским пријемни испит с добрим успѣхом положе.

У првом приправничком разреду уче се ови предмети:

1. Антропологија и Логика 2 сата седмично.
2. Наука вѣре, и то библичне повѣсти старог и новог завета и познаванѣ Библије 3 сата, а толкованѣ појединих одсека из св. Пасма 2 сата. Свега за науку вѣре 5 сати преко недељѣ.
3. Нѣмачки ѣзик, и то: повторавањѣ Граматике, вештабањѣ у разумљивом и лепом читаню, и у устменом и писменом изражају мисли, седмично 3 часа.
4. Польски ѣзик, то исто 3 сата.
5. Обшта повестница, седм. 2 часа.
6. Математика, и то понављањѣ планиметрие и основи стереометрие 2 сата, а практично рачунањѣ 2 сата, свега 4 сата.
7. Природопис. Првог полгодја Зоологија и Минералологија, а другог Ботаника 2 часа.
8. Природословљѣ. Експериментална Физика са упутством како се имаю физикални апарати правити. 2 сата.
9. Краснопис, седмично едан час.
10. Цртањѣ, седмично два часа.
11. Гласба, и то: пѣвањѣ седмично два часа, оргулањѣ седмично едан час; свирањѣ у гласовир, 1 час и наука о хармонији два часа. Свега за гласбу 6 часова.

У другом приправничком разреду уче се ови предмети:

1. Наука вѣре и благонравности, са науком о разпознаваню хришћанских вѣроисповѣди 3 сата; продуженѣ тумаченја Библичких одсека 2 часа; свега 5 часова.
2. Обшта Педагогија и Дидактика 3 часа; а практична вештабања у народној школи 5 часова.
3. Упознаванѣ с класичком књижевношћу нѣмачком, у свези са историом књижевности. — Уз то вештабања у устменом и писменом изражаваню мисли. Седм. 3 часа.
4. Польски ѣзик, седмично 2 часа.
5. Првог полгодја обшта повестница, а другог полгодја повестница аустриског царства. седм. 2 часа.

6. Математика, и то Алгебра до еквация првог степена, са више непознатих седм. 2 часа, а вештбанѣ у рачунању за основне школе 1 час.

7. Математични и физични земљопис, седмично 1 час.

8. Лучба (Хемија), са особитим обзиром на занате и на земљоделство, седмично 1 час.

9. Краснопис, 1 час.

10. Цртањ, 2 часа.

11. Гласба, као у првом разреду.

У трећем приправничком разреду уче се ови предмети:

1. Наука вѣре: Повѣстница хришћанства 2 часа; продуженѣ тумачена св. Писма 2 часа; свега 4 часа.

2. Методика и Катихетика седмично 3 часа; а вештбанѣ практично у обучавању дѣце у народной школи 8 часова.

3. Нѣмачки език. Продуженѣ онога, што се у другом разреду учи. Седмично 3 часа.

4. Польски език. Седмично 2 часа.

5. Историја Педагогиче, седм. 2 часа.

6. Политични земљопис, са особитим обзиром на царство Аустријско; седмично 2 часа.

7. Цртањ, 2 часа.

8. Гласба, онолико часова као у првом разреду.

Осим тога приправници из сва три разреда уче заједно: науку о вртарству и земљодѣлству, седмично 1 час, а тѣлесно вештбанѣ са упутством како се овоме имаю дѣце учити, такође по 1 час.

У Семинарской школи, која је за вештбанѣ приправника у обучавању дѣце одређена, иде се на то да ученици за 6 година а у три разреда науче барем онолико, колико је прописано за четирразредну главну народну школу. У првом и у другом разреду имаю дѣца по 24, а у трећем 26 часова. Едну трећину часова ових држи учитељ, а две трећине приправници под управом и надзором своих учитеља, а особито дѣчињег учитеља. —

Почем се увидило, да управитељ и четири учитеља немогу на край изићи с послом; то се опажа потреба, да се још едан учитељ овой Семинарији придода, и на то се иде, да се потреби овой што скорје задоста учини.

Д о п и с.

Из Новосадског школског округа. Одбор школског округа овог држао е 31. Октобра о. г. четврту своју сѣдницу под предсѣдаванѣм пречастног Господина Ник. Григорјевића пароха Деспот Св. Иванског. Том приликом прочитана е одлука в. кр. угар. Министарства Просвѣте од 27 Јуниа о. г. Бр. 21.727 на молбу овог одбора поднешену истом в. Министарству 6 Јуниа о. г.

Садржай одлуке те ест овај: „Почем е србским народним учительима држанѣ срезких зборова дозвољно, кои у обште узевши до сада врло лагану радњу показаше, и почем се ни с кое друге стране гласови за потребу обширних зборова нејављаю; то кр. угар. Министарство држанѣ диспезалних зборова јошт за сад за цѣлискодно пеналази.“

Пошто ова одлука би прочитана одбор закључи да — са обзиром тим, што су закључци Срб. Народног Конгреса од год 186 $\frac{1}{2}$ од Нѣговог Величества премилостивог цара и краља нашег већ потврђени, своју радњу с данашњом сѣдницом заврши и акта своя Преч. Госп. Петру Чолићу окружном школском управителю преда уз предлог, да се идући збор учитељски округа Новосадског путем окружнице, — ако е могуће — 1 Јануара идуће године сазове.

Школске вести.

ЗАКОН О НАРОДНИМ ШКОЛАМА. Законски предлог преузв. Министра Просвета Барона Јосифа Етвеша, ког смо у бр. 13. овог Листа саобштили, онако како е од саборског одбора преиначен примљен е у представничком дому $\frac{7}{19}$. Новембра, у великашком дому 20. Новембра (2. Дец.) Найвише краљевско потврђенѣ закона о народним школама слѣдовало е 23. Новембра (5. Децембра), и одма е затим на сабору земалском овај први школски закон у Угарској објављен. — Предлог законски како е у представничком дому примљен налаза се у броју 43. Листа за Народне Учителие у свој својој обширности. Поделѣн е на десет глава, и 148 §§. — Малодечие школе изостале су сасвим из овог предлога односно из закона, кои се сад овако поделюв: 1) Дужност и слобода од школовања; 2) Делокруг и подизанѣ народних учевних завода; 3) Верозаконски народни учевни заводи; 4) Народни учевни заводи што их приватни и друштва подижу; 5) Обштински народни учевни заводи; 6) Грађанске школе; 7) Државни народни учевни заводи; 8) Учителишта; 9) Школска власт; 10) О учителяма.

По овоме закону положај верозаконских школа бољ е обезбѣен него што е то у првобитном предлогу било, али најзнатније е то, што закон изрично захтѣва, да се у шест основних разреда народне школе све науке на матерѣмъ езику учити имаю, и да се ту осим матерѣгъ езика неучи никакав други езык.

У висшим народним и у грађанским школама, куда деца по свршетку основне школе долазе, такође се предавати имаю све науке на матерњем језику дјецем, само се у једнима и другима осим матерњег има учити још и мађарски, а у мађарским грађанским школама од трећег разреда почињу још и немачки језик.

ШТИПЕНДИЈЕ ЗА ПРАВОСЛАВНЕ ЂАКЕ. (свршетак.)

18. Из закладе Ерихерцога Рудолфа, коју основа крунски пољски Дистрикт, по 125 фр. примали су: Арсеније Зубковић и Милош Поповић правници, Ђорђе Крестић лекар, и гимназисте: Велимир Загорица, Петар Войновић, Иван Влаовић, Игњат Станимировић, Андрија Матић и Стеван Ђремић.

19. Из Текелине закладе у Пешти по 200 фр., уз то слободан стан, огрев и послугу уживали су ови:

Милан Андрић, Ђорђе Бугарски, Сава Чолаковић, Михаил Димитријевић, Светозар Димитријевић, Михаил Георгијевић, Јован Ђурић, Владимир Майнски, Стеван Малешевић, Тодор Недельковић, Душан Стојановић, Ђорђе Стојановић, Миљивой Топонарски, и Илија Вучегић правници; Любомир Ненадовић, докторанд медицине, Илија Огњановић лекар, и Стеван Лекић филозофске слушатељ. — Осим тога ванредну стипендију од 500 фр. из текелине закладе примао је Стефан Стојичић слушаца педагогичких наука у Киснахту код Цириха у Швајцарској.

20. Из закладе Јоакима Вујића код Байске српске црквене общине добијали су награду од 10 фр. 50 нов. Ковачевић и Лазичић ученици Байски.

21. Из закладе архимандрита Герасима Зелића, којом управља српски патријарх, по 105 фр. примали су: Владислав Амановић, Душан Бајак, Јован Јавор и Милан Войновић гимназисте у Задру, и Ђорђе Бабић богословац у Ср. Карловци.

Свега је било 113 стипендијста, на које је издато: 17313 ф. 73 н. **ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ НА ФОНД ШКОЛСКОГА ЛИСТА ОД ЧИТАТЕЉА КЊИГЕ:** „СРБСКА НАРОДНА ЦРКВА.“ У прошлом броју овога Листа јављено је, како је високопочастни Господин Теофан Живковић архимандрит Бездински своје важно дјело под насловом: „Српска Народна Црква на канонично историчном темељу свом с једним словом у додатку о побожности и народности“ познаницима својима распослао поклонивши добровољне прилоге читатеља у накнаду штампарских трошкова фонду Школскога Листа, и упутивши да се прилози уредништву овога Листа непосредно шаљу.

До сада су нам послали у то име прилоге ова Господа: В. Стефановић адвокат из Кикинде 5 ф.; Емануил Тошић свештеник у В. Семиклошу доставио је у истом месту скупљене прилоге, које приложише: Г. Г. Георгиј Николић протопресвитер 60 нов.; Е. Тошић свештеник 50 нов.; Теодор Аспрић трговац 50 нов.; Ал. Бранкован трг. 50 нов.; Ст. Бугарски кабатичар 40 нов.; Јован Јосифовић тунор 50 нов.; свега 3 фр. а. вр. —

Г. Ђта Вукадиновић свештеник из Ст. Врбаса поконио је у то име 12 комада своје књиге: „Молитвослов на потребу православних Србина.“ Свега примљено је 8 фр. у готовом новцу и 12 књига у вредности 3 фр. а. вр.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ
на Школски Лист за годину 1869.

Жеља најверстниих учитеља наших и позив отличних пријатеља школских морално ме принудише, да покушам и у течају идуће 1869. год. издаванѣ Школскога Листа продужити.

Разумѣвши да обштинство наше држи, да се на издаванѣ Шк. Листа интереси из фонда Школскога Листа троше, принуђен сам са овим изјавити, да се по штатутима фонда тог интерес од главнице цѣгове само на издаванѣ књига и на умноженѣ фонда до сада обрађао, и да Лист Школски никакве помоћи из фонда тог не прима, па по томе сва материјална подпора Листу овоме долази једино од предплатника.

Да би се Школски Лист издати могао нужно је најмањѣ 400 предплатника, али таквих, кои ће годишњу или полгодишњу предплату уредно и у напред полагати.

Сви дакле Г. Г. учитељи, школски управитељи, свештеници, шк. старатељи, све свестне обштине наше и сви родољуби учтиво се позиваю, да предплату са означенѣм наслова, куда се Лист шилјати има, најдалѣ до св. Саве подписаном уредништву у плаћеном писму или уз поштанско упутство припошлю.

Школски Лист ће излазити двапут на месец, свагда на цѣлом табаку. Годишња цена је три форинта, а полгодишња 1 ф. 50 н.

Господу учитељ љубо мојам, да се постараю колико је више могуће предплатника скупити, јер Лист овај је користан и за родитељ дечије, и само ће се онда постићи моћи цѣл ради кое се он издаје, кад га већи део дечијих родитеља читао и начела нѣгова усвоји буде. Сваки скупитељ кои ми за пет предплатника новце послѣ добија у награду едан примѣрак Шк. Листа бесплатно. Осим тога скупитељима на сваких 10 предплатника припада едан Лист, с коим располагати могу.

За избећи трошкове Школски Лист одседа само ћу у толико примѣрака штампати дати, колико се предплатника до последнѣ Јануара пријави. Због тога нека се сваки ко Лист држати жели с предплатом пожури, јер доцније неће му се сви бројеви накнадити моћи. — У Сомбору 15. Дек. 1868.

Никола Ђ. Вукићевић, уредник и издавател Шк. Листа.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена је на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нов.

Издаје и уређује Никола Ђ. Вукићевић.

Гискано код Андрије Вагнера.